

PANORAMA

Padenci in njihovi »Meričani«

»V Padni te nočejo oskubiti«

Ko bodo za Padno in Slovenijo enkrat izvedeli bogati Kitajci, ne bo več miru pred turisti Američani se z Nevijo pogovarjajo na »mote«, z Rikardom pa Brazilci kar po portugalsko

»Kaj imajo skupnega London, Bangalore, Ohio, São Paulo, Bonn, Singapur in Padna? Ljudje iz teh krajev tega niti ne opazijo najbolje, ampak tukaj lahko komunicirajo med sabo. Ne glede na znanje jezikov, ki je v Padni zelo relativna zadeva. Kdor si ne more pomagati s popolno angleščino, kaj kmalu obvlada in razume »mote«. Govorica rok je univerzalna in v Padni se zaradi neposrednosti turisti počutijo kot v nebesih.

Ste se kdaj naveličali poletnega direndaja, hrupa in avtomobilov v obojskih mestecih? In si zaželeti, da bi se nekega lepega avgustovskega dne znašli v Padni, na 250 metrih nadmorske višine, z razgledom na slovensko Istro, v daljavi se lesketa morje, z malce domišljije bi morda ugledali tudi dimnik ladje velikanke, ki vsako nedeljo pripelje kakih 4800 duš z vseh vetrov v Koper. Kakih 150 do 200 se jih vsako nedeljo res poda v to vasico, kjer turizem razumejo kot nekaj svežega, prijaznega, cloveškega, pomembnega ... Že cesta navkriber na vrh šavrinškega grička skozi velik star oljčnik je podobna poti v raj. Nič presenetljivega torej, da je Božidar Jakac tukaj tako dobro hranil svojo inspiracijo.

»Za vaščane nedelje (in tudi druge dnevi) zdaj niso več tako prazne. Počasi vstopa svet v njihovo življeno. Prihajajo od vsepovsod. To vedo že otroci, ki pognajo mizice z belim prtom in nanje postavijo posebno lepo oblikovane kamenčke, kakšno školjko, skromno domače delo in nekaj sladic ... Vsakogar pozdravijo z wellcome – dobrodošli. Nekaj domačink speče slaščice. Zadnjič je bila še posebno vabljiva pita iz figove marmelade ... Toni reže domači pršut, na mizi so obvezno vložene oljke (štorte, seveda), tam so domači refošk in malvazija, olje z domaćim kruhom. Šavrinke so od nekdaj nosile domači kruh po obalnih mestih in padenski je slovel kot najboljši.

Mark in Alison Burgess iz Londona sta očarana. Prvič sta šla na križarjenje in prav takšne vase so tisto, kar sta si zmeraj želela – stran od turističnega vrveža in stran od turistične industrije. Prav rada bi še prišla sem, najela sobo ali apartma in počivala v tem miru. In še plaža je samo 15 minut daleč, dodata.

Česa takega ne vidimo vsak dan

Turisti si obvezno ogledajo cerkev sv. Blaža z znamenitim pletenim ornamentnim kamnom iz 9. stoletja, občudujejo risbe Božidarja Jakca v njegovih galerijah in stopijo do baladurja Urške Stanič, kjer si privoščijo dih jemajoč pogled. Tako slikovite istrske pokrajine, ki se mirno kosa s Toskanom in Provanso, doma ne vidijo ravno vsak dan.

Tega v Singapurju nimamo, pravi David. »V Singapurju so lepe in velike hiše, zelo umetno okolje. Nimamo zelenih hribčkov v dolinici, hišic. Nimamo plantaž in kmetijskih nasadov. Tu je vse tako zelo naravno. Na ulicah Singapurja sploh nimamo psov, ker ne smejo hoditi prosti po ulici. Imamo jih v hišah, ne smemo pa jih pripeljati na ulico. Veste, mi smo zelo 'moderни', s kancem ironije pove David, ki mu včasih v besedo sežeta Cindy in Francis. Trije Kitajci, poslovneži, ki obvladajo angleško, k temu dodajo, da so ljudje tukaj zelo prijazni, priateljski, spontani in pristni. »Velika razlika je med Italijo in tukajšnjimi kraji. Tukaj so ljudje zelo resnični, uživajo življenje ...«

Zivljenje imate zelo dobro organizirano, so menili Kitajci in Singapurci so se z njimi strinjali. »Kitajski turisti večinoma ne govorijo angleško, ampak ko bodo začeli prihajati tudi zelo bogati Kitajci, ki veliko potujejo, bodo kmalu razumeli, za kaj gre. Zagotovo bodo razširili sloves o taki deželi. Ta vaš turizem je nekaj nenavadnega. Nocijo te oskubiti, ampak poskrbijo, da uživaš v naravi, kulturi, da se kaj naučiš in vidiš, kako ljudje srečno živijo. Zelo drugače je kot na Kitajskem, kjer ni nič dobro organizirano.« Odgovor, koliko nas je, Cundy presenetil. Ko zve, da nas je manj kot Singapurcev in da premoremo le 20.000 kvadratnih kilometrov,

zažvižga. V Singapurju se samo mesto razprostira na 600 kvadratnih kilometrov. »Res smo se zaljubili v ta pravljčni kraj. V Italiji smo bili v Milenu, Firencah in Benetkah. Oh, kako je umazano. In zrak je onesnažen. Tukaj je zelo čisto in naravno. Ljudje nas pozdravljajo na ulici: »Živijo, dobrodošli v moji vasi!« Zelo smo uživali v Padni,« je bila zgovorna trojica Singapurcev.

Kaj naredi Nevija s posušenim fižolom?

Štirje ameriški turisti pa se kar ne morejo ločiti od Nevije Grego. Pogovarjajo se, čeprav Nevija pozna le tri angleške besede. Čudijo se, kaj ima v vreči. »To je moj fižol, ki ga bom zdaj olušila in spravila v zamrzovalnik, da ga črvi ne pojego,« pravi. Ko izve, da so obiskovalci iz zvezne države Ohio, jim hiti pričevati o starem padenskem župniku, ki se je pred dolgimi leti izselil v Ohio in od tam večkrat klical v vas. Bil je prava dobrčina in ljudje so ga imeli radi, ker jih je oskrboval tudi s prvo zdravniško pomočjo, jih dajal injekcije in nekoč odločilno pomagal vaščanki, ki jo je pičil gad. Richard Ciccotto iz Columba je dejal, da jih je pogovor z Nevijo prevzel: »Moji starši so prišli v Ohio iz italijanskega Vidma, in ko zdaj gledam to vas, se mi zdi, da so morali moji predniki živeti v podobni idili. Najbolj smo navdušeni nad domačo hrano, ki se jo trudijo pripraviti domačini. Grapa je dobra, oljčno olje izjemno, celo kruh je domač.« In ko takole kramljamo, jim prijazna Nevija nevsičljivo podari še dva majhna šopka rižic in očara Američanki.

Sudhir je Indijec iz Bangaloreja. Že devet let živi in dela v Dublinu na Irskem. »Tukaj se je čas ustavil. Vsi ti grički in doline in hišice delujejo nadvse sproščajoče. Zelo sem presenečen nad tem, kar vidim, res nisem vedel, kaj nas čaka v Sloveniji. Najpomembnejše se mi zdi, da ni skomercilizirano in da ni gnezče.« Vas je nedeljsko spokojna. Sem ter tja se pokaže kateri od 200 Padencev, vsake toliko se oglaši zvon

sv. Blaža. V pasji vročini se še psom ne da na ulico.

Turisti se kar sami potepajo po Padni. Če je le mogoče, pokukajo tudi v notranjost kakšne hiše. To so šele presenečeni, ko jih domači povabijo na kozarček v hiši ali na dvorišče. Kaj vse lahko odkrijejo! Glinara iz São Paula je ena iz 1200-članskega kolektiva posadke Voyager. S prijateljico Anjo iz Bonna sta se sprehajali po vasi in srečali Riharda (Rikarda po domače) Staniča pred njegovo hišo. Ta ju je takoj ogovoril, in ko je zvedel, da je Glinara Brazilka, je začel z njo kar po portugalsko. Glinari se je prav milo storilo, ko je v nej neznani vasi, 10.000 kilometrov od doma, prijateljem bo rekla, da bogu za hrbitom, srečala moža, ki je bil kot pomorščak večkrat v Braziliji in je po naključju imel tisti trenutek na sebi majico z napisom z najlepše brazilske plaže pri Natalu. Izmenjala sta nekaj utrinkov o plažah, hrani, salsi in nogometu in Glinara je odšla iz povsem drugačne Padne od tiste, v katero je mislila, da je prišla.

Dobrega obiska v Padni je vesel tudi Zoran Thaler, ki je eden od solastnikov tukajšnjega gostišča. Turisti se dobro počutijo, ko Tonijev nabrušeni nož za rezanje pršuta nikar ne dohaja sicer dobro hraničnih jedcev. Thaler pravi, da je v gostinstvu zmeraj težko dobiti dobre delavce. »Letos je obiska resda več, toda gostje veliko bolj varčujejo in gledajo na vsak evro. Porabijo precej manj, kot so pred leti. Že v primerjavi z lanskim julijem je poraba skoraj pol manjša,« navaja podatke poslovnega partnerja Flavia Grižona.

V urici sprehoda po Padni turisti seveda ne morejo odkriti vseh vaških posebnosti. Če bi se prebivalci še malo organizirali, bi ti prihodi za nekatere postali dobra poslovna priložnost. To vedo celo padenski otroci, ki so s svojimi skromnimi stojnicami in preprostimi kamenčki in ročnimi deli za marsikoga, tudi za množico Slovencev, lahko svetel zgled.

Besedilo in fotografije
BORIS ŠULIGOJ

Spolna vzgoja med poletom

Filmi na letalskih poletih so že dolgo nekaj povsem običajnega. Na nekaterih daljših poletih avstralskega letalskega prevoznika Qantas pa si lahko potniki ogledajo malce drugačno videovsebino: 50-minutni francoski dokumentarec z naslovom *L'Orgasme Feminin* (ženski orgazem), ki razkriva skrivnosti ženskega spolnega užitka. Ker vsebuje goloto, je primeren za odrasle potnike, ki si ga lahko ogledajo na Qantasovem programu *The Edge* (Rob). Kakor je sporočilo vodstvo Qantasa, filme na letalskih poletih izbirajo po kakovosti, uspešnosti, tematiki in na podlagi demografije potnikov. »Pri Edge pa vedno izberemo teme, ki so drugačne,« so zapisali. Kabinsko osebje lahko na zahtevo staršev mladoletnikom onemogoči ogled »zrelih« filmov. *L'Orgasme Feminin* bodo predvajali do konca novembra. Izbera omenjenega dokumentarca je za nekatere morda nekoliko tvegan, saj letalski prevozniki običajno zelo previdno izbirajo filme, pravi Catriona Eider, profesorica na katedri za sociologijo in socialno politiko na univerzi v Sydneyju. »Sociološko gledano je zanimivo, da predvajajo nekaj, kar utegne v tistem tesnem prostoru vzbudit pozornost ljudi ali jih vznemiriti.« Po drugi strani pa so se družbenе norme zadnja leta precej spremenile: »V Seksu v mestu o orgazmu govorijo vsak dan, tako da to ni noben tabu.« **REUTERS** FOTODOKUMENTACIJA DELA

AMERIČANKI STABILI OČARANI, KO STA V DAR DOBILI VSAKA SVOJ MALI ŠOPEK